

Esipuhe

Tämä opas on suunnattu vanhemmille, joiden lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle. Oppaan tarkoituksena on antaa tietoa sijaishuoltoprosessista sekä luoda ymmärrystä siihen, että elämä jatkuu suuresta muutoksesta huolimatta eteenpäin.

Vaikka lapsesi ei tällä hetkellä asu kanssasi, olet edelleen lapsesi vanhempi. Lastensuojelulla on velvollisuus vaalia lapsen tärkeiden ihmissuhteiden jatkuvuutta sekä edistää yhteydenpitoa hänen läheisverkostoonsa. Läheisverkostoon voi vanhempien, sisarusten ja sukulaisten lisäksi kuulua myös esimerkiksi kummeja, naapureita tai ystäviä.

Olet tärkeä omalle lapsellesi. Omalla suhtautumisellasi, voit vaikuttaa siihen miten lapsesi sopeutuu sijaishuoltopaikkaan sekä lisätä hänen turvallisuuden tunnettaan. Kannusta lastasi!

Omat muistiinpanot

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän yhteystiedot:

Sijaishuoltopaikan yhteystiedot:

Muuta muistettavaa:

Miten toimia ongelmatilanteessa?

Jos sinusta tuntuu, etteivät lastensuojeluun liittyvät asiat suju kuten toivoisit, pyri ensisijaisesti keskustelemaan asiasta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai hänen esimiehensä kanssa. Mikäli koet, että päätöksenteko ei ole mennyt lain asettamien vaatimusten mukaisesti. Sinulla on oikeus tehdä asiassasi muistutus lastensuojeluyksikön vastuuhenkilölle tai kantelu aluehallintovirastoon. Muistutuksen tai kantelun tekemiseen voit pyytää apua oman alueesi sosiaaliasiamieheltä. Viranomaisen on aina päätöksen yhteydessä ilmoitettava, miten ja kenelle päätöksestä voi valittaa. Oikeus muutoksenhakuun on 12 vuotta täyttäneellä lapsella, lapsen vanhemmilla ja huoltajilla sekä henkilöllä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut. Muutosta sosiaalitoimessa tehtyyn päätökseen haetaan suoraan hallinto-oikeudelta. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Mikäli huostaanotto on tehty vastentahtoisena hallinto-oikeudessa, voidaan muutosta hakea suoraan korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Tärkeitä yhteystietoja:

Sosiaali- ja perhepalvelut Info

puh. 019 520 3400

Sosiaalipalveluiden neuvonta ja palveluohjaus lapsiperheille

puh. 040 673 5882 (ma-to klo 13-15)

Lastensuojelun päivystys

puh. 040 489 1709 (arkisin klo 8-15)

Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystys

puh. 040 517 4194 (arkisin klo 15 alkaen ja viikonloppuisin 24/7)

Sosiaaliasiamies Pamela Stenberg

puh. 044 729 7987 (ma-to klo 9-12)

Tietoa sijoitetun lapsen
tai nuoren vanhemmalle

olosuhteet tai puutteet lapsen huolenpidossa välittömästi vaarantavat lapsen terveyttä tai kehitystä tai silloin, kun lapsen huoltajat ovat väliaikaisesti kykenemättömiä hoitamaan lasta. Lapsi tai nuori voi myös itse käyttäytymisellään aiheuttaa kiireellisen sijoituksen tarpeen, esimerkiksi käyttäytymällä itsetuhoisesti, käyttämällä päihteitä tai tekemällä rikoksia. Lapsi tai nuori voidaan sijoittaa kiireellisesti enintään kahdeksi kuukaudeksi.

Huostaanotto on lastensuojelutyön viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Huostaanottoon ja sijaishuoltoon turvaudutaan vain, jos kodin olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen uhkaavat vaarantaa vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä. Lisäksi huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan ryhtyä vain, jos avohuollon tukitoimet eivät ole olleet mahdollisia, sopivia tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Huostaanotto on voimassa toistaiseksi. Huostassapito on lopetettava heti, kun huostassapidon ja sijaishuollon tarvetta ei enää ole. Alle 18-vuotiaan huostassapidon lopettaminen edellyttää, että kasvuolot ovat olennaisesti parantuneet ja säilyneet riittävän hyvinä riittävän pitkään. Huostassapito lakkaa viimeistään lapsen täyttäessä 18 vuotta. Tällöin lapsi tai nuori siirtyy jälkihuoltoon.

Sijaishuoltopaikan valinta

Lapselle tulee valita sijaishuoltopaikka, joka parhaiten vastaa juuri hänen tarpeisiinsa. Sijaishuoltopaikan valinnassa huomioidaan sijoituksen taustalla olevat tekijät sekä se, miten niihin pystytään vastaamaan. Erityisen tärkeää on myös ottaa huomioon lapsen mahdollisuudet pitää yhteyttä hänelle läheisiin ihmisiin.

Asiakassuunnitelma

Asiakassuunnitelma on lastensuojelun asiakkaan oikeus. Asiakassuunnitelma on sopimus kaikkien osapuolten kesken, johon kirjataan sijoituksen tavoitteet ja käytännöt. On tärkeää, että kaikki osapuolet ovat mukana asiakassuunnitelmanneuvottelussa, jossa heillä on mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä. Myös eriävät mielipiteet kirjataan ylös. Lapsen asiakassuunnitelmaan kirjataan mm. sijoituksen tarkoitus, tavoitteet, olosuhteet ja asiat joihin pyritään vaikuttamaan, mahdolliset tukitoimet ja palvelut, tapaamisten ja yhteydenpidon järjestäminen. Asiakassuunnitelma päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Sen toteutumista arvioidaan säännöllisesti yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa. Vanhemmalle tulee laatia oma asiakassuunnitelma vanhemmuuden ja kuntoutumisen tueksi.

Taloudelliset vaikutukset

Lapsen sijoitus saattaa vaikuttaa perheen taloudelliseen tilanteeseen. Kunnalla on oikeus periä kaikki lapseen kohdistuvat tulot kuten lapsilisät, elatus- ja vammaistuet korvauksena lapsen sijoituksesta aiheutuvista kustannuksista. Osa perityistä tuloista varataan lapselle itsenäistymisvaroiksi, jotka maksetaan lapselle sijoituksen päätyttyä. Sijoituksesta aiheutuneiden kustannusten korvaukseksi voidaan lapsen vanhemmilta periä myös asiakasmaksu. Perittävä maksu jaetaan vanhempien kesken heidän maksukykynsä mukaan. Jos toinen vanhemmista on tuloton ja toinen ansaitsee esimerkiksi palkkatuloa, korvaa enemmän ansaitseva suuremman osuuden lapsen sijaishuollon kustannuksista. On mahdollista, ettei toisella ole maksuosuutta lainkaan. Vanhemman maksukyky selvitetään ennen maksupäätöksen tekoa tulovelvityksellä. Mikäli olet tyytymätön asiakasmaksun määrään, sinulla on oikeus valittaa päätöksestä sosiaalijaostoon.

Rajoitustoimenpiteet

Lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä voidaan kohdistaa vain kiireellisesti sijoitettuun tai huostaan otettuun lapseen ja ainoastaan sijaishuollon laitoshoidossa (lukuun ottamatta yhteydenpidon rajoittaminen). Rajoittamistoimenpiteitä voidaan käyttää vain silloin kun lapsen tai toisen henkilön terveys tai turvallisuus tai huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen sitä vaatii. Rajoitustoimenpiteitä ovat yhteydenpidon rajoittaminen, aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus, henkilönkatsastus, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen, omaisuuden ja lähetysten luovuttamatta jättäminen, kiinnipitäminen, liikkumisvapauden rajoittaminen, eristäminen ja erityinen huolenpito. Rajoitustoimenpiteistä tulee tehdä erillinen päätös.

Mitä on sijaishuolto?

Sijaishuollon tarkoituksena on turvata lapsen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Sijoitukseen päädytään silloin kun katsotaan, ettei muilla tukitoimenpiteillä voida taata lapselle riittävää turvallisuutta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmistelee sijoituksen ja valitsee sijaishuoltopaikan. Lastensuojelun velvollisuus on tukea lapsen lisäksi myös vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia ihmisiä. Sijoituksen aikana tulisi selvittää perheen tilanne ja avun tarve. Tavoitteena on, että lapsi tai nuori voi palata kotiin turvallisiin olosuhteisiin.

Sijaishuollon muodot

Sijoituksen muotoja ovat avohuollon sijoitus, kiireellinen sijoitus sekä huostaanotto. Lapsi voidaan sijoittaa perhehoitoon, ammatilliseen perhekotiin, lastensuojelulaitokseen tai muuhun lapsen tarpeen mukaiseen yksikköön. Avohuollon sijoitus tehdään aina yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa. Lasta ei voi sijoittaa avohuollon tukitoimena, mikäli vanhemmat tai 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa sijoitusta. Lapsi sijoitetaan ensisijaisesti avohuollon tukitoimena yhdessä vanhempiensa kanssa ja siihen voi liittyä esim. perheen aikuiselle annettavaa hoitoa kuten päihdekuntoutusta. Jos lasta ei voida sijoittaa lapsen edun mukaisesti yhdessä hänen vanhempansa kanssa, voidaan lapsi sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti myös yksin.

Jos lapsi on välittömässä vaarassa, lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti. Kiireellisen sijoituksen tarve voi syntyä esimerkiksi silloin, kun kodin